

בית ספר עגור לבן ישראל

הדוב-דוב - הנזירים הלוחמים של טיבט

מאת צחי שוחט

הובנו מכירים את הנזירים הלוחמים של סין, אלו מהמנזרים שאולין ווו-דאנג, אבל מעט מאוד נכתב על הנזירים הלוחמים של טיבט. בימי קדם היה מגוון סוגים של לוחמים נזירים בטיבט, והפשוטים ביניהם, האחרונים שעוד פעלו באופן רשמי עד לשנות השישים של המאה הקודמת, היו לוחמי הדוב-דוב. הם שימשו כמשטרה של מנזרים הגדולים ודאגו גם לסדר באירועים ציבוריים רשמיים. מאמר זה נותן הצצה קטנה לחייהם לאופי האימונים שלהם.

רקע לנזירות הטיבטית

הנזירים בטיבט שלפני הכיבוש הסיני (1949), היו נבחרים כבר בילדותם על ידי לאמות - נזירים מורים, או שהיו נשלחים למנזר על ידי הוריהם שראו בנזירות ערך עליון. אותם ילדים-נזירים, בדרך כלל לא אהבו את הנזירות שנכפתה עליהם ומאוד התגעגעו למשפחתם ולחיהם האזרחיים. בשלב מסוים הם קיבלו את מצבם ללא התנגדות והשתלבו בחיי המנזר. משכנסו למנזר, ראשם היה מגולח והם היו נשבעים שלא לקיים יחסים עם נשים ולא להחזיק ברכוש אישי. כל ילד היה מוצמד לנזיר אחראי- צ'נְזו, שהיה דואג לו, רוחץ אותו, מלביש אותו ומאכיל אותו. הילד- נזיר היה מתלווה לצ'נְזו בעיסוקיו ויושב לידו כמו חיית מחמד. לא היה קיים ביניהם קשר אישי. הלאמה שבחר בילד היה מלמד אותו לרקוד עבורו, לנגן עבורו, לשיר עבורו וגם לכתוב ולקרא. הוא שימש מעין אב בשבילו והילד נחשב בשלך כך כבר מזל. חלק מהילדים היוו שעשוע בשביל הלמות הבכירים. מלבד הילדים הנבחרים, אותם ברי המזל, היו ילדים שהגיעו למנזר מכורח סיבות אישיות קשות. ילדים אלו לא קיבלו כל חינוך עיוני ושמשו חלק מכוח העבודה המתחזק את המנזר.

משמלאו לילדים-נזירים שמונה עשרה שנים, הם היו צריכים להחליט האם הם מתקדמים עם הלימודים הדתיים או הם נשארים עם הרמה הבסיסית שהייתה להם.

במנזרים הגדולים של טיבט כגון סְה-רה, דְרְפונג וגנְדן, התקיימה היררכיה נוקשה של מעמדות. ניתן היה להבחין בה בכניסה לאולם ארוחת הבוקר- הלאמות והפקידים הרמים נכנסו ראשונים וישבו על במה גבוהה. אחריהם התאספו הנזירים הבכירים שישבו בשורות הראשונות, הזוטרים ביותר ישבו היכן שהיה מקום פנוי, הילדים הקטנים היו אחרונים להיכנס. בדרך כלל היו גם נזירים ממעמד היררכי נמוך שלא הצליחו להיכנס. לנזירים בעלי כסף הייתה האפשרות לקנות לעצמם אוכל ולא להגיע לאולם החלוקה.

באותם מנזרים גדולים, לימודי דת וחוכמה היו נחלת בעלי אמצעים כלכליים. הנזירים במנזר חולקו ל"אנשי הספר" – (pe cha wa), ולאנשי חצר - שתפקידם היה לתפעל את המנזר. על מנת להיות "איש ספר" היה צורך להגיע ממשפחה מכובדת או ממשפחה התורמת כסף למנזר, או להיבחר על ידי לאמה - מרבית הלאמות קבלו מעט תלמידים. נזירים רבים כלל לא קיבלו לימוד שיטתי עיוני או דתי לאורך כל חייהם, משום שלא היה להם כסף. ילדים עקשנים היו מוצאים לאמה שיחבב אותם, היו משרתים לאמה, עובדים במטבח, או לווים כסף בשביל ללמוד. חלק מהנזירים הרשו לעצמם לימודים רק בגיל מאוחר, לאחר שחסכו כסף לאורך שנים רבות.

הדוב-דוב – הנזירים הלוחמים

במסגרת אותם מנזרים גדולים בטיבט היו קבוצות נזירים מיוחדות. הן נבנו מאותם נערים-נזירים שחיי הנזירות הנוקשים לא התאימו להם. כאלו שלא יכלו ללכת לפי כללי המנזר וחשקו בתענוגות החיים האזרחיים. הם נקראו **דוב-דוב** והמילים "נזירים פרחחים" מתאימות בשביל לתאר אותם. הם היוו עשרה אחוז מכלל הנזירים והיחס כלפיהם היה שונה מי לשאר הנזירים ומאוד סובלני.

נזירי דוב-דוב - לאסה 1938

אפרוס את המידע עליהם בחלקים:

הופעתם החיצונית

כשאנו חושבים על נזירים לוחמים עשויה לעלות לנו תמונה אלגנטית, אך הדוב-דוב, היו יותר כמו שומרי ראש חסונים. הם התגאו מאוד בהופעתם החיצונית – הם אהבו ללבוש גלימה כהה עשויה מצמר איכותי ביותר, אותה קיפלו באופן מיוחד בכדי להשוות מראה מכובד (תמונה עליונה). הם נעלו נעליים גבוהות, חגרו חגורה עבה, חבשו כובע גבוה וריפדו זאת כתפיהם, כל זאת על מנת להראות גדולים וחזקים יותר. חלקם היו מרימים את החלק התחתון של חצאית הגלימה בכדי להראות את ירכיהם החזקות. שיערם היה ארוך כשצד ימין מוברש וחלק וצד שמאל אסוף בקרזול, באופן מוגדר מאוד. הם דאגו מאוד לשיערם והיו מורחים אותו בוזזלין בכדי לשמור על חיותו. חלקם היו צובעים בשחור מסביב לעיניהם על מנת להראות מפחידים. סביב זרועם הימנית שהייתה חשופה, הם היו קושרים סרט משי אדום בשביל להדגיש את קימוריה.

תפקידיהם

לדוב-דוב היו תפקידים רבים – בראש ובראשונה הם היו שומרים על המנזרים מפני כוחות אנטי מנזרים. בזמנים בהם היו יריבויות פוליטיות קשות בין המנזרים הגדולים בטיבט, הם אף שמשו כחיילים. הם היו המשטרה, שומרי ראשם של יהלומי המנזר- הם הנזירים הקדושים, ושל בעלי תפקידים במסעותיהם. עליהם גם היו מוטלות גם כל העבודות הקשות במנזר בניהן בניית מבנים חדשים, חידוש מבנים וסחיבת קנקן התה הגדול והכבד. היו ביניהם שהשכירו שירותיהם באופן פרטי לפקידים שרצו בטחון אישי. אלו שהכירו מעט חקלאות ועסקים היו שומרי אוצרות ורכוש. בנוסף הם היו דואגים לצרכיהם של נזירים מבוגרים וחולים, וכשהדלאי-לאמה היה מגיע, היו מקימים לו אוהל ודואגים לצרכיו.

המבנה החברתי שלהם

הדוב-דוב היו מאוגדים באחוות (kyidu), שפעלו בנפרד משאר הנזירים במנזר. בכל אחווה היו עשרות לוחמים ובראשם עמד מנהיג שדאג לצרכיהם האישיים, למשמעת ולאמונים. על מנת להצטרף לאחווה, הנזירים היו צריכים להגיע לגיל בגרות, להיות בעלי גוף גדול, אמיצים וחזקים. לא היה צורך בתשלום בכדי להיכנס לאחווה, אבל כל אחד מהחברים היה תורם כסף לפי יכולתו וכך הם היו מכלכלים עצמם. אחוות אלו יכלו להתקיים שנים רבות, להתפרק ולהבנות מחדש. במנזרים הגדולים יכלו להתקיים כמה אחוות שונות באותה בעת. כשחבר אחווה מת, רכושו חולק בין החברים, האיש המטפל בגופה והמנזר. הלוחמים היו מסיימים את שירותם בגיל ארבעים ואז היו מחליטים האם להמשיך להיות נזירים בסיסיים או להתקדם בלימודיהם הדתיים ולהגיע להארה.

האימונים שלהם

כאמור, לוחמי הדוב-דוב ביצעו את כל המטלות הקשות במנזר וכהקדמה לכך, ילדים-נזירים שיועדו להיות לוחמים, התאמנו ביכולות שהכינו אותם להמשך. למשל, הם ניגנו בגיאליונג – כלי נשיפה טיבטי, בו נדרשו לנשוף במשך שעות מבלי לעצור לשאוף אוויר. כל אימון שכזה, ארך שעותיים ללא הפסקה ואחרי מנוחה קצרה המשיכו שעותיים נוספות. לפעמים היו תולים להם שקי חול בקצה הכלי, על מנת שיהיו חזקים ויוכלו להחזיק את הכלי יציב לאורך זמן רב.

האימונים הרשמיים התקיימו במסגרת האחוות בענפי ספורט גופניים קשים ביותר. הלוחמים היו מתאספים עם עלות השחר, מתקלחים במי מפלים קרים, רצים ערומים בחול כשלפעמים מילאו בו מגפיהם, סוחבים אבנים גדולות שאותן היו גם משליכים למרחק, מטיחים אגרופיהם אגרוף לאגרוף, מתאבקים ונלחמים. התרגול החשוב ביותר היה קפיצה למרחק מרמפה גבוהה (מצ'ונג – רמפה אלכסונית שגובהה הסופי היה 15 מטרים) והיה שמור לנזירים המיומנים.

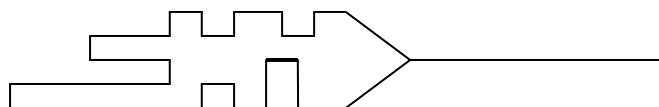
נזירים שאך הצטרפו לאחווה היו צריכים קודם כל לעבור את מסלול המטלות השותפות, אחר כך יכלו להצטרף לאימונים. הם הוצמדו לנזיר המיומן בקפיצה, שלימד אותם משמעת ואימן אותם בענפי הספורט השונים. רק לאחר שקיבלו אישור שהם חברים מלאים באחווה, היו רשאים להתאמן בקפיצות. בכך הם הצטרפו לעילית ואף השתתפו בתחרויות שהתקיימו בין האחוות של המנזרים השונים. בתחרויות רשמיות אלו, בהם צפו כל בכירי המנזרים והשלטון, הנזירים היו מתחלקים לזוגות שונים ומתחרים זה בזה בענפי הספורט המיוחדים.

אפשר לומר ששאיפתם הגדולה של נזירי הדוב-דוב הייתה להצטיין בקפיצה, להיות קשוחים ומיומנים בכל הענפים הגופניים. הם לא למדו ולא קראו, אלא אם התעקשו ולא ויתרו. הם כן למדו מעט תפילות בליבם, ובטקסים הדתיים הם ניגנו בגיאליונג.

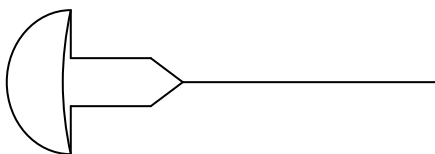
כלי הנשק שלהם

לנזירי הדוב-דוב היו שלושה כלי נשק עיקריים.

1. ברדזוס - מעין מפתח כבד ששימש כאלה : אורכו היה כשלושים סנטימטרים, רוחבו כעשרה, עוביו כחמישה והוא היה קשור לחגורתם בחבל. הם הקדישו זמן רב באימונים על שיפור טכניקת השימוש בו – הכאה והשלכה.

2. קִיָּהוּ - מעין סכין מעוגלת : אורכה היה כשלושים ושלושה סנטימטרים ורוחבה כעשרים וחמישה סנטימטרים. גם היא הייתה תלויה בחבל על חגורתם. במקור היא שימשה יצרני נעליים, אך הדוב-דוב אימצו אותה ללחימה בטווח קצר ולהשלכה במקרה הצורך.

3. סכין : כלי נשק לא רשמי אותו החביאו בגלימתם.

התנהלותם מחוץ למסגרת

נאמר על לוחמים אלו שהם היו בריונים אלימים, מפחידים ולא מוסריים. הם חיפשו להוכיח את יכולתם והיו קוראים תיגר זה על זה או על זרים. הם היו מקניטים ומכים נזירים רגילים ומתגרים במעשי קונדס, כמו שפיכת שמן על הרצפה במסלולו של נזיר הסוחר את כד התה הגדול. מעשים כאלו היו מסתיימים בתגרות אלימות ביותר שהיו שכיחות למדי, בעיקר כשהיה מפגש של אחוות ממנזרים שונים. הם היו מכים זה את זה במפתח שלהם, שולפים את הסכינים ולא היו מהססים לדקור או לחתוך, אפילו אברים. גם מקרי מוות קרו כתוצאה מקרבות אלו. לקרבות היו חוקים ברורים, לדוגמה - כמה נזירים אינם תוקפים נזיר יחיד, אין לקרא תיגר על נזיר ממנזר אחר (הם היו מערימים על החוק הזה, ויצרו סיטואציות קרב, לכאורה מזדמנות). לפעמים הם גם פתרו מחלוקות בקרב. נזיר שעשה הרבה קרבות וניצח, זכה להערכה מרובה ונזיר שלא נלחם נחשב לאחד רק "לובש גלימה".

מרבית הקרבות בין הנזירים קרו כשהם נלחמו על אחד הנערים החביבים עליהם, בשביל לקיים יחסים גופניים. חשוב לומר כי יחסים מיניים בין הנזירים היו מאוד מקובלים במנזרים. כולם ידעו על כך וכולם העלימו עין - זאת משום בחברה הטיבטית היה חשוב יותר לשמור על נזירות מהיאחזות בחומריות העולם הגשמי. כל עוד הנזירים שמרו על כך, יחסים חד-מיניים לא הטרידו אף אחד. לדוב-דוב הייתה תוספת מטרידה לכך- היה להם משחק בו היו הולכים לעיר, חוטפים ילד נחמד וסוחבים אותו למנזר או לבית מבודד, שם היו עושים איתו מעשה גופני ומחזירים אותו לסביבתו. פעולות אלו גרמו להרבה תגרות קשות בין הנזירים לעירוניים. פרט לנושא החטיפות, החברה העירונית בלאסה לא הטרידה עצמה בעניין היחסים הבין-אישיים בין הנזירים, כל עוד זה מנע מהם להטריד את נשות העם. אך גם בעניין זה היו בקיעים, כשנזירים מסוימים היו מגיעים לעיר בחיפוש אחר נערות. למרות שחוקי המנזר אסרו קרבות ומעשים אלו, ראשי המנזר היו מעלימים עין מהם, על מנת לאפשר לנזירים לפרוק עול וגם משום שהיה להם צורך רב בנזירים מסוג זה, בשביל תפקידיהם המיוחדים. בנוסף, בדרך זו היו הרבה לוחמים שלאט-לאט שינו דרכם והגיעו ללימודי דת בגיל מאוחר יותר.

נזיר דוב-דוב מתחילת המאה ה-20

אכן ניתן להביט על הנזיר הדוב-דוב כלא מוסריים, עם זאת הם היו מאוד נאמנים לחבריהם ולמסדר הנזירי אליו השתייכו. הם היו אנשי עבודה, נדיבים מאוד והעניקו לסביבתם הנזקקת עזרה רבה. הם אף נתנו חלק ניכר מכספם לנזירים עניים ולפועלים קשי יום. למרות הבריונות שלהם, הם קיבלו הערכה מאוד גבוה בחברה, היות והיו נזירים לכל דבר ובעיקר היו בעלי יושרה ונאמנות – שני ערכים מאוד גבוהים בחברה הטיבטית. היו מבניהם כאלו שלעולם לא נלחמו וחיו באחוזה לאורך כל ימי חייהם.

נזירי הדוב-דוב – לוחמים פרדוקסאליים, מגוונים באישיותם ובתפקודם. מצד אחד הם היו פשוטים ומצד שני היו מוחצנים ובעלי גאווה גדולה, כלפי עצמם וכלפי המסדר אליו היו שייכים. יש האומרים כי הם עדיין קיימים באופן מצומצם במנזרים הטיבטים השונים.

מאמר זה נכתב על ידי כחלק ממעקבי אחר אסכולת עגור לבן - pak hok pai, שהחלה דרכה במאה ה-15 במנזר פוטאלה בטיבט והגיעה לסין במחצית המאה ה-19. הוא מבוסס על ידע שנאסף ממקורות שונים ובעיקר על מידע משני הכתבים הבאים :

1. הספר : Adventures of a Tibetan Fighting Monk - ספר המתאר את סיפור חייו של טאשי קהדרופ – נזיר דוב-דוב שנולד בכפר טיבטי מסורתי, נבחר על ידי לאמה להיות נער-נזיר במנזר סְה-רָה, הצטרף לאחוות דוב-דוב בגיל 15, ברח להודו עם הכיבוש הסיני וסיים חייו באנגליה בשנת 1986.
2. המאמר : A Study Of The Dob Dob מאת : Melvyn C. Goldstein, שהתפרסם ב – Central Asiatic Journal בשנת 1964.